

Talousuutisia Moskovasta 27.10.–10.11.2011

- Venäjän WTO-jäsenyyden liittymisehdot hyväksyttiin 10.11. Genevessä.
- Putin linjasi Venäjän liikennepolitiikkaa tulevalle vuosikymmenelle.
- Euraasian yhtenäisen talousalueen toimielimiä muodostetaan.
- Ensi vuoden alusta astuu voimaan uusi siirtohinnoittelulaki.
- Vladivostokin lentoasemalle *Open Skies* -oikeus ensimmäisenä Venäjällä.

<u>Venäjän talouden kehitys ja ennuste:</u>	1–9/2011	1–9/2010	2011 **	2012 **
BKT:n kasvu (vuosimuutos %)	4,2 % *	3,9 %	4,0 %	3,1 %
Reaalipalkan kasvu (muutos %)	2,7 %	4,8 %	3,0 %	1,5 %
Inflaatio (kuluttajahintojen muutos %)	9,1 %	6,4 %	6,7 %	6,5 %
Vähittäiskauppa (muutos %)	6,2 %	6,0 %	6,4 %	5,3 %
Teollisuustuotanto (muutos %)	5,2 %	8,9 %	4,7 %	2,3 %
Kiinteät investoinnit (muutos %)	4,8 %	2,9 %	5,2 %	7,2 %
Lähde: Tilastokeskus ja talouskehitysministeriö				
* Alustava arvio 9 kuukauden bkt kasvusta				
** HSE:n ennuste (optimistinen skenaario)				
	Vuoden alussa:		Viimeisin tieto:	
<u>Ruplan kurssi vuoden alussa ja nyt:</u>	1.1.2011		9.11.2011	
<u>Ruplan kurssi / EUR ja USD</u>	40,49 RUB		41,94 RUB/EUR	
Lähde: Venäjän keskuspankki	30,35 RUB		30,50 RUB/USD	
<u>Öljyn hinnan kehitys 2011:</u>	1.1.2011		9.11.2011	
Öljyn hinta, Brent USD /bll	94,75 USD		114,88 USD/bll	
Öljyn hinta, Urals USD / bll	91,35 USD		114,53 USD/bll	
Lähde: Interfax, Vedomosti				

Talouskehitys

Venäjän WTO-jäsenyys voi kasvattaa bkt:ta 1–3 prosenttiyksiköllä. Venäjän jäsenyys Maailman kauppajärjestössä näyttää vihdoinkin toteutuvan 18 neuvotteluvuoden jälkeen. WTO:n työryhmä hyväksyi Venäjän liittymisehdot 10. marraskuuta Genevessä. Jäsenyys vaatii vielä ministerikokouksen hyväksynnän ja sopimuksen ratifiointin Venäjällä. Venäjän liittyminen WTO:hon ei lyhyellä tähtäimellä tuo merkittäviä muutoksia talousrakenteeseen, mutta jäsenyyden odotetaan lisäävän ulkomaankauppaa ja investointi-ilmapiiirin paranemisen myötä myös ulkomaisia investointeja. Investoinnit tukisivat myös Venäjän tavoitetta modernisoida ja monipuolistaa talouttaan. Maailmanpankin arvioiden mukaan WTO-jäsenyyden lyhytaikainen vaikutus olisi suhteellisen pieni, mutta pitkällä tähtäimellä WTO-jäsenyys voisi kasvattaa bkt:ta 1–3 prosenttiyksiköllä. Arviot vaihtelevat, koska suoraa syy-seuraus-suhdetta on vaikea mitata. Ulkomaankaupan osalta liittyminen kasvattaisi ensisijaisesti tuontia, vientiä se koskee vähemmän, koska 2/3 viennistä on raaka-aineita.

Bkt:n kasvu tammi-syyskuussa pysyi yli 4 prosentin. Vuoden kolmannella neljänneksellä bruttokansantuote kasvoi talouskehitysministeriön arvion mukaan yli 5 % edellisvuoden vastaavasta ajanjaksosta. Osittain tähän olivat syynä maataloustuotannon yli 15 % kasvu, joka on elpymistä viime vuoden pohjalukemista. Lisäksi investoinnit lähtivät hiljaisen alkuvuoden jälkeen kasvuun; syyskuussa investoinnit lisääntyivät 8,5 % edellisvuoden syyskuuhun verrattuna, koko tammi-syyskuun aikana investointien kasvu oli vajaat 5 %. Teollisen tuotannon kasvu kuitenkin hidastui syyskuussa, syynä oli erityisesti raaka-aineiden tuotannon supistuminen. Lokakuun ostopäälliköiden indeksi paljastaa, että yritysten odotukset seuraavien kuuden kuukauden kehityksestä ovat hyvin epävarmat. Paljon riippuu ulkopuolisista tekijöistä, eli miten EU:n velkakriisi ratkaistaan ja miten raaka-aineiden hinnat kehittyvät.

Investoinnit

Ulkomaisten investointien rahavirrasta kaksi kolmasosaa kulkee Moskovan kautta. Ensimmäisellä puolivuotisjaksolla peräti 60 % ulkomaisista investoinneista tuli Moskovan kaupunkiin. Viime vuonna Moskovan osuus oli vain kolmasosa ja vuonna 2009 noin puolet. Moskovan osuus on ylivoimainen, koska suurin osa lyhytaikaisista sijoituksista ja lainoista kiertää yhtiöiden pääkonttoreiden kautta, jotka sijaitsevat Moskovassa. Ulkomaisten investointien kasvu oli tammi–syyskuussa edellisvuoteen verrattuna noin 30 %. Moskovan lisäksi eniten kasvoivat investoinnit öljy- ja kaasurikkaille alueille: Tjumeniin, Jakutiaan ja Sahalinille. Aikaisempina vuosina runsaasti ulkomaisia sijoittajia houkuttelleet Kalugan ja Tatarstanin alueet eivät enää kasvaneet, vaan uusien ulkomaisten investointien arvo supistui hieman näillä alueilla. Sen sijaan Lipetskin, Belgorodin ja Rostovin alueilla hyvä kasvuvauhti jatkui.

Kotimaan investoinneista Moskovan ja Moskovan alueen osuus on noin 10 %. Kotimaan investoinnit jakautuivat ensimmäisen puolen vuoden aikana tasaisemmin kuin ulkomaiset investoinnit. Moskova ja Moskovan alue houkuttelivat vain noin 10 % kokonaisinvestoinneista, Luoteis-Venäjän osuus oli myös 10 %. Volgan alueen osuus oli 15 %, josta merkittävä osa sijoittui Tatarstaniin. Eniten investointeja keräsivät kuitenkin perinteiseen tapaan öljy- ja kaasualueet, Uralin alue houkutteli 18 % koko maan investoinneista ja Siperian alue 12 %. Kaukoidän investoinnit kasvoivat ja sen osuus nousi 12 %:iin. Kaukoidässä investointeja kasvattivat mm. Vladivostokin rakennushankkeet ensi vuoden Aasian ja Tyynenmeren maiden huippukokousta varten.

Asuntoluottojen kasvu virkisti asuntojen rakentamista. Uusien asuntojen rakentaminen ja myynti kasvoi ripeästi kolmannella neljänneksellä. Uutta asuntopinta-alaa valmistui heinä–syyskuussa 13 miljoonaa m². Tämä oli 15 % enemmän kuin viime vuoden vastaavana ajanjaksona. Myös asuntokauppa vilkastui. Esimerkiksi Moskovassa myytiin kolmannella vuosineljänneksellä yli 20 000 asuntoa. Asuntojen rakentamisen ja asuntokauppojen määrä ei kuitenkaan vielä yltänyt vuoden 2008 tasolle. Asuntomarkkinoita on piristänyt ennen kaikkea asuntolainojen parantunut saatavuus. Kuluvana vuonna (tammi–syyskuussa) peräti 40 % uusista asunnoista rahoitettiin lainalla. Aikaisempiin vuosiin verrattuna tämä on ennätys; ennen kriisiä vain alle neljäsosa asunnoista ostettiin lainarahalla.

Caterpillar panostaa Venäjälle uskoen kaivosalan kehitykseen. Amerikkalainen kaivinkonevalmistaja käynnistää uuden, kolmannen sukupolven konemallin valmistuksen Leningradin alueella Tosnossa, kertoo *The Moscow Times*. Sijoituksen kokonaisarvo on 100 miljoonaa dollaria. Koneen runko valmistetaan Tosnossa, kokoonpano tapahtuu Novosibirskin tehtaalla ja muut osat, moottori ja hydraulikka tulevat ulkomailta. Lokalisaatiota eli kotimaisuusasteeseen kohdistuvia vaatimuksia ei alalla ole näköpiirissä. Syynä tuotannon avaamiseen Venäjällä on markkinoiden läheisyys ja huollon parantaminen. Caterpillar uskoo hiilen ja jalometallien, erityisesti kullan, louhinnan kehittyvän lähivuosina Venäjällä voimakkaasti. Kaivinkoneiden markkinajohtaja Venäjällä on valkovenäläinen *BelAZ*.

Laivasto tilasi uusia ydinsukellusveneitä 7 miljardilla eurolla. Puolustusteollisuuden investoinnit kasvoivat kertaheitolla 7 miljardilla eurolla kun pääministeri Putin kävi Severodvinskissä katsastamassa uutta *Borei*-ydinvoimasukellusvenettä ja valvomassa puolustusministeriön ja OSK:n uusien *Jasen*-ydinvoimasukellusveneen ja *Project 21300*-pelastusveneen sopimusten allekirjoittamista. Lehdistön mukaan puolustusministeriö allekirjoitti Severodvinskissä uusia tilauksia 280 miljardin ruplan edestä. Putin totesi, että vuoteen 2020 ulottuvan laivaston varusteluohjelman kokonaisbudjetti on 4,7 biljoonaa ruplaa (noin 112 miljardia euroa). Tämä on neljäsosa armeijan koko varusteluohjelman 10 vuoden budjetista.

Liikenne ja infrastruktuuri

Putin linjasi liikennepolitiikkaa tulevalle vuosikymmenelle. Novosibirskin kiertotien vihkiäisissä vieraillut pääministeri toisti päätöksen tienrakentamisen kaksinkertaistamisesta seuraavien 10 vuoden aikana. Paitsi federaation tieverkostoa, myös alueiden paikallistieverkostoa on laajennettava. Muut prioriteetit ovat nopeajunaliikenteen kehittäminen ja satamien kapasiteetin nostaminen. Satamien kapasiteetti nousee viidessä vuodessa 526 miljoonasta tonnista 770 miljoonaan. Merenkulkuun varataan vajaa 10 miljardia euroa eritoten jäästä vapautuvaa Koillisväylää silmälläpitäen. Syrjäseuduille suunnitellaan valtion lentoyhtiöitä paikallisyhteyksiä helpottamaan. Lentokenttiä kunnostetaan, tänä vuonna lähes miljardilla

eurolla. Kunnes oma lentokonevalmistus elpyy, keskimatkan koneiden tullit pidetään nollassa ja leasing-maksuja tuetaan. Julkista liikennettä on myös kehitettävä, ja suurkaupunkien metroon panostettava. Vahva liikennekäytävä auttaa myös Euraasian alueellisessa integraatiossa. Moskova ajaakin liikenteenharjoittajien tasavertaista asemaa unohtamatta kuitenkin pitää silmällä kotimaisten kuljettajien etuja, totesi Putin.

Tienrakennuksen toteuttamiseen tarvitaan myös yksityisiä sijoittajia. Uusien teiden rakentaminen rahoitetaan osittain federaation budjettivaroilla ja osittain erillisestä tierahastosta, johon ohjataan tuloja polttoaineverosta. Valtion rahoitus kattaa arviolta noin puolet tarvittavasta rahoituksesta. Myös yksityisiä yrityksiä ja investointipankkeja halutaan mukaan federaation tason teiden rakentamiseen. Uudet hankkeet voidaan toteuttaa PPP-projekteina (julkisen ja yksityisen sektorin yhteisprojekteina) valtion pitkä-aikaisten konsessiosopimusten pohjalta. Tienrakennusprojektien hallintayhtiöksi on perustettu valtionyhtiö ”Avtodor”. Avtodor on jo allekirjoittanut useita sopimuksia, mm. sopimuksen uuden *Bavli-Kumertai* moottoritien rakentamisesta Bashkortostanissa. Tie on osa laajempaa kehitysprojektia ”Euroopasta Länsi-Kiinaan”.

Venäjän valtionrautatiet (RZhD) suunnittelee nopeajunaverkoston laajentamista. Seuraavien kolmen vuoden investointibudjettisuunnitelman mukaan yhtiö sijoittaisi noin 400 miljardia ruplaa (noin 10 miljardia euroa) vuodessa uuden verkoston kehittämiseen ja nykyisen tehostamiseen. Merkittäviä investointeja on suunniteltu nopeajunaverkoston laajentamiseen. Uusien investointien rahoittamiseksi RZhD suunnittelee ottavansa uutta lainaa noin 300 miljardia ruplaa. Tämä kaksinkertaistaisi yhtiön velkatason nykyisestä. Loppurahoitus tulisi yhtiön omista voittovaroista, tytäryhtiöiden yksityistämistuloista ja valtion pääomakorotusten kautta. RZhD on 100 % valtion omistama yhtiö. Viime vuoden liikevaihto oli 1,33 biljoonaa ruplaa (noin 32 miljardia euroa) ja nettovoitto venäläisen tilinpäätöksen mukaan 208 miljardia ruplaa (5 miljardia euroa). Yhtiön kuljetusliiketoiminta on voitollista, mutta henkilökuljetusliiketoiminta olisi ilman valtion lipunhinnan subventioita tappiollista.

Uudet nopeajunayhteydet Moskovasta Pietariin ja Jekaterinburgiin? Tähän pyritään vuoden 2018 MM-jalkapallokisoihin mennessä. Pietariin pääsisi Moskovasta 2,5 tunnissa 400 km tuntivauhdilla (nyt *Sapsan*-junalla 4 tuntia), ja matka Uralille taittuisi 7 tunnissa, pysähdykset Vladimirissa, Nizhni Novgorodissa ja Kazanissa. Aluksi pitää saada päätös hankkeesta, jossa Pietari-Moskova väliltä siirretään puhelinlinjat, kaasuputket, sotamuistomerkit ym. Sitten voidaan alkaa puhua valtiontuista ja hankeosien kilpailutuksesta, junakaluston hankinnasta jne. Pietari-Moskova-radon kustannusarvioksi on esitetty 628 mrd. ruplaa (lähes 15 mrd. euroa). Esitöihin kuluisi noin miljardi euroa. Pietarin ja Moskovan välinen matka on 660 kilometriä, Moskovasta Jekaterinburgiin on 1595 kilometriä.

Venäjän varakkain oligarkki osti enemmistön valtionrautateiden tytäryhtiöstä. NTK, jonka pääomistaja on oligarkki Vladimir Lisin, osti huutokaupassa enemmistön (75 % - 2 osaketta) Venäjän valtionrautateiden (RZhD) kuljetusyhtiöstä PGK:sta (*Pervaja gruzovaja kompanija*). PGK omistaa 191 tuhatta rautatievaunua ja sen vuosittainen liikevaihto on noin 100 miljardia ruplaa (noin 24 miljardia euroa). Yhdessä oman vaunukannan kanssa uudella yhtiöllä tulee olemaan noin 213 tuhatta vaunua. Määrä kattaa peräti puolet käytössä olevien vaunujen määrästä Venäjällä. Seuraavaksi suurimmalla *Globaltransilla* on 50 tuhatta vaunua. Kaupan hinnaksi muodostui nopean huutokaupan jälkeen 125,5 miljardia ruplaa (noin 30 miljardia euroa), joka oli vain 0,5 miljardia ruplaa yli lähtöhinnan. Markkinoilla tätä pidetään varmana merkinä sitä, että kauppa oli ennalta sovittu. Toisena tarjoajana oli Gennadi Timtšenkon öljy-yhtiö.

Yksityiset sijoittajat kilpailevat alueellisista lentokentistä. Nyt ryhmiä on viisi: *Bazel* (Sotshi, Anapa, Gelendzhik, Eisk), *Sheremetjevo* (Sheremetjevo, Vnukovo, puolet Vladivostokista), *Renova* (Nizhni Novgorod, Jekaterinburg), *Novaport* (7 etelärajan tuntumassa olevaa kenttää) ja *Incheon Intl. Airport Corporation* (Habarovsk, puolet Vladivostokista). Renova ja Novaport ovat kilpailleet keskenään useiden kenttien hallinnasta. Vuonna 2011–13 yksityistetään muutamia kenttiä, ja Vladivostokiin tulee ehkä myös ulkomainen sijoittaja. Yksityiset investoinnit lentokenttiin ehtyivät kuitenkin pian. Merkittävistä 17 suuresta kentästä enää Irkutskilta, Krasnojarskilta ja Ufalta puuttuu yksityinen sijoittaja. Myös tariffipolitiikka verottaa kiinnostusta: valtio ei ole vastannut sijoittajien odotuksiin eikä investoinnin kannattavuuden turvaavaa kiinteää tariffiosuutta ole lentokenttätöiminnälle myönnetty. Venäjän 350 lentokentästä vain 5 prosentilla on yksityistä omistusta.

Vladivostokin lentoasemalle Open Skies -oikeus ensimmäisenä Venäjällä. Vladivostokin lentoasema saa ensimmäisenä lentoasemana Venäjällä oikeuden toimia rajoituksitta lähtö- ja kohdeasemana mihin tahansa ulkomaille suuntautuville lennoille. Oikeus koskee myös ulkomaisia lentoyhtiöitä. Tähän asti kaikki lentoyhteydet Venäjälle ja Venäjältä ovat olleet sidoksissa eri maiden kahdenvälisiin lentoliikennesopimuksiin. Uuden lakisääteisen aseman toivotaan antavan Vladivostokin lentoasemalle vahva asema Kaukoidän lentoliikenteen solmukohtana. Se voisi tarjota yhteyksiä mm. kiertotienä Kiinan ja USA:n kahdenvälisen lentoliikennesopimuksen rajoituksiin. Lentoaseman johto toivoo, että muutos kasvattaisi matkustajamääriä jopa viiteen miljoonaan vuodessa. Vladivostokin lentokenttää operoi Moskovian Sheremetjevon lentokenttäyhtiö. Kentän uusi terminaali on tarkoitus avata helmikuussa, ja sen uudistukset tähtäävät ensi vuoden syyskuussa kaupungissa järjestettävään Aasian ja Tyynenmeren valtioiden APEC-kokoukseen.

Julkinen sektori

Sosiaali- ja terveysministeriö esitti 50+ -ohjelmaa. Eläkeiän nostaminen ja työuran pidentäminen olivat keskeisiä puheenaiheita Moskovian kansainvälisessä eläkefoorumissa. Avajaispuheenvuoron pitänyt sosiaali- ja terveysministeri Tatjana Golikova muistutti, että eläkeläisten osuus Venäjän väestöstä nousee seuraavien 10 vuoden aikana merkittävästi. Vuonna 2020 eläkeläisten määrä kattaa jo kolmasosan väestöstä. Ministerin mukaan 50+ -projektin päätavoitteet ovat työuran pidentäminen ja yli 50-vuotiaiden elämänlaadun parantaminen. Eläkejärjestelmän uudistusohjelman valmistelu on siirretty vaalien jälkeiseen aikaan. Ministerin mukaan tavoitteena on saada uusi ohjelma valmiiksi vuonna 2013, ja sen toteuttaminen voisi alkaa vuonna 2014.

Strategiatyöryhmä ehdottaa eläkeiän nostamista tai lisäeläkettä vapaaehtoisesta työuran pidentämisestä. Osana Strategia 2020 -ohjelmaa työryhmä on ehdottanut hallitukselle useampia vaihtoehtoja eläkejärjestelmän uudistamiseksi. Ensimmäinen vaihtoehto on finanssiministeriön viime vuonna esittämä ehdotus nostaa eläkeikää. Toinen vaihtoehto on motivoida väestöä pidentämään vapaaehtoisesti työuraa lisäeläkkeen avulla. Kolmantena vaihtoehtona on ehdotettu radikaalimpaa muutosta, jossa yksityisen eläkesäästämisen osuutta nostettaisiin ja valtion osuutta pienennettäisiin. Toistaiseksi vain noin 10 % venäläisistä säästää yksityiseen eläkerahastoon. Venäjällä naisten eläkeikä on 55 vuotta ja miesten 60 vuotta, mutta todellisuudessa noin kolmasosa eläkeläisistä jatkaa työelämässä vielä 5–10 vuotta eläkeiän täytyttyä. Noin puolet 60–64-vuotiaista venäläisistä on tällä hetkellä työelämässä (45 % naisista ja 54 % miehistä). Työelämässä pysytään lähinnä tulotason ylläpitämiseksi. *Headhuntersin* kyselyn mukaan peräti 80 % venäläisistä on valmis jatkamaan työelämässä myös eläkeiän jälkeen, jos terveys sallii. Samanaikaisesti *Levadan* kysely osoittaa, että vain kolmasosa kannattaa eläkeuudistusta, jos siihen sisältyy eläkeiän nostaminen.

Keskimääräinen eläke on noussut 200 euroon. Edellisvuosien merkittävien korotusten jälkeen keskimääräinen vanhuuseläke on Venäjällä 8 400 ruplaa tai vajaat 200 euroa kuussa. Vielä viisi vuotta sitten se oli alle 100 euroa kuukaudessa. Koska eläkeläisten määrä samanaikaisesti nousee, eläkerahaston alijäämä kasvaa vuosi vuodelta. Alijäämää haluttiin pienentää korottamalla työn verotusta, mutta vaalien alla päätös korkeammasta sosiaaliverotuksesta jäi lyhytaikaiseksi. Rahaston alijäämä katetaan federaation budjetista.

Kansalaisten terveydenhuollon turva vahvistettiin. Uusi laki kansalaisten oikeudesta terveydenhuoltoon määrittelee tarkemmin, kuka vastaa mistäkin palvelusta. Osa palveluvastuusta siirretään uuden lain myötä paikallishallinnolta federaation subjektien tasolle. Uusi laki määrittelee myös, mitkä terveydenhuollon palvelut ovat kansalaisille ilmaisia, ja vahvistaa, että kaikilla Venäjän kansalaisilla on oikeus ilmaiseen ensiapuun ja perusterveydenhuoltoon. Tälläkin hetkellä suurin osa palveluista on ainakin teoriassa ilmaisia. Uusi laki antaa kuitenkin vapaammin valita hoitopaikan, tähän asti ilmaista palvelua on saanut vain kotipaikkakunnalla.

Moskovian kaupunki pilotoi kansalaisten sähköisen palvelukortin. Yleinen sähköinen palvelukortti on tarkoitus jakaa kaikille venäläisille 2014. Alkuperäisen suunnitelman mukaan kortin piti olla käyttövalmis jo ensi vuoden alusta, mutta hankkeen aikataulusta on jouduttu tinkimään viranomaisten tietojärjestelmien yhteensovittamisongelmien takia. Moskovassa on valmius ottaa uudet kortit käyttöön jo ensi vuonna; Moskovassa on jo kokemusta sosiaalikortista. Palvelukortti toimii henkilöllisyystodistuksena, pankki- ja

maksukorttina ja julkisen liikenteen maksuvälineenä. Lisäksi sillä voi hoitaa terveys-, vakuutus- ja eläkeasioita. Korttihankkeen operaattori on *OAO UEK*, jonka osakkaita ovat valtionpankki *Sberbank* ja yksityiset pankit *Uralsib* ja *Ak Bars*.

Armeijan palkat kolminkertaistuvat. Presidentti Medvedev allekirjoitti uuden lain (No 306–FZ), jonka mukaan armeijan palveluksessa olevien tulotasoa korotetaan 2,5–3 -kertaiseksi. Korotus vaihtelee palveluluokan, palveluvuosien, työn vaativuuden ja riskitason mukaan. Korotukset toteutuvat sisäministeriön ja armeijan henkilöstölle 1.1.2012. Muissa federaation virastoissa palvelevien armeijaan kuuluvien henkilöt pääsevät korotuksen piiriin 1.1.2013.

Verotus

Palkan sivukulujen muutos vahvistettiin. Duuma hyväksyi muutoksen palkan sivukululakiin. Sen mukaan sivukuluja lasketaan tämän vuoden 34 %:sta 30 %:iin ensi vuoden alusta. Sivukulut maksetaan 20 %:n suuruisina 512 000 ruplaan asti per työntekijä, ylittävistä osuudesta sivukulut ovat 10 % (aikaisemmin yli 467 000 ruplan palkasta sivukuluja ei maksettu lainkaan). Työntekijälle ei 10 % lisäverosta kerry eläkettä, vaan tämä on ylimääräinen vero. Järjestelmä on voimassa vain vuonna 2012 ja 2013. Vuoden 2014 alusta on tarkoitus ottaa käyttöön uusi järjestelmä, jonka uudistustyö on kytketty eläkejärjestelmän uudistukseen.

Ensi vuoden alusta astuu voimaan uusi siirtohinnoittelulaki. Laki perustuu pitkälle OECD- malliin, mutta erojakin on. Uuteen lakiin on tehty jo yli 60 muutosehdotusta, mutta niitä ei ehditä käsitellä duumassa ennen lain voimaantulua. Siirtohinnoittelu koskee kaikkea konsernin yritysten välistä liiketoimintaa. Sen piiriin kuuluvat sekä yrityksen sisäiset että konsernin eri yritysten väliset liiketapahtumat. Laki sallii seuraavat viisi hinnoittelumenetelmää: markkinahintavertailu, jälleenmyyntihinta, kustannusvoittolisä, voitonjako ja liiketoiminnottomarginaali. Ns. kustannusjakomenetelmä ei ole sallittu. Verovelvollisen on esitettävä siirtohinnoitteluun liittyvät asiakirjat 30 päivän kuluessa veroviranomaisen kehotuksesta. Dokumentointi on laadittava vuosittain kuusi kuukautta tilikauden jälkeen. Näin ollen Venäjän veroviranomaiset voivat vaatia dokumentointia ensimmäisen kerran 1.7.2013.

Venäjä sallii suurten konsernien veronalaisten voittojen ja tappioiden konsolidoinnin. Uusi laki konserniverovelvollisesta on laadittu rinnakkain siirtohinnoittelulain kanssa. Se on tulossa voimaan myös ensi vuoden alusta. Laki sallii samaan konserniin kuuluvien yhtiöiden verotettavan tuloksen konsolidoinnin, jos yhtiöiden välinen omistussuhde ylittää 90 %. Laki tukee suuryhtiöitä, joissa siirtohinnoittelulain vaikutus voi olla merkittävä. Konsernien pitää erikseen hakea tätä statusta. Sen saamiseksi vaaditaan, että konsernin edellisvuoden yhteenlaskettu liikevaihto ylittää 100 miljardia ruplaa (2,4 miljardia euroa), taseen arvo ylittää 300 miljardia ruplaa (7,1 miljardia euroa) ja edellisen vuoden veromaksujen yhteenlaskettu määrä ylittää 10 miljardia ruplaa (240 miljoonaa euroa).

Venäjä liittyy OECD:n veroasioissa annettavan virka-avun yleissopimukseen. Presidentti Medvedev vahvisti viime viikon G20-kokouksen yhteydessä Venäjän liittyvän yleissopimukseen jo ensi vuonna. Liittyminen on edellytyksenä mahdolliselle Venäjän OECD-jäsenyydelle, josta se neuvottelee WTO-jäsenyyden rinnalla. Yleissopimusta sovelletaan ennen kaikkea kansainvälisten yritysten siirtohinnoittelun valvonnassa ja yhtenä pääoman veroparatiiseihin siirron valvonnan keinona.

Venäläiset yritykset vievät lahjuskäytäntöään ulkomaille. Venäläiset yritykset ottivat johtopaikan *Transparency Internationalin* vertailussa ulkomailla eniten lahjuksia tarjoavien suuryritysten vertailussa. Vertailussa oli mukana maailman 28 suurinta vientimaata. Tulos perustuu yli 3000 kansainvälisen yritysjohtajan kyselyyn ympäri maailmaa. Venäjä sijoittuu häntäpäähän myös *Transparency Internationalin* korruptiohavaintoindeksissä, jossa Venäjän sija tänä vuonna oli 154.

Energia

Opec-maat: raakaöljyn keskihinta seuraavat 10 vuotta 85–95 dollarin välillä. Opec-maat julkaisivat tällä viikolla pitkäaikaisen öljyn tuotanto- ja hintakehityssennusteensa. Ennusteen mukaan öljyn keskihinta pysyy seuraavat 10 vuotta 85–95 dollarin välillä. Vuoteen 2035 mennessä raakaöljyn nimellinen hinta nousee 133 dollariin. Tämä tarkoittaa reaali hinnassa hyvin pientä kasvua. Kysynnän odotetaan kasvavan nykyisestä noin 90 miljoonasta barrelistä päivässä noin 110 miljoonaan vuoteen 2035 mennessä. Kysynnän kasvusta peräti 90 % odotetaan tulevan Aasian osalle. OECD-maissa öljyn kokonaiskysynnän ennustetaan heikkenevän. Venäjällä kysynnän ennustetaan kasvavan vuoteen 2015 saakka; tämän jälkeen se tasaantuisi tai jopa laskisi. Laskun taustana on Maailmanpankin ennuste Venäjän väestön supistumisesta.

Nord Stream -kaasuputki otettiin käyttöön. Venäjän presidentti Medvedev ja Saksan liittokansleri Merkel käynnistivät Nord Stream -kaasuputken virallisissa avajaisissa 8.11. Juhlallisuuksiin osallistuivat myös Alankomaiden ja Ranskan pääministerit. Nord Stream tuo kaasun Venäjältä suoraan EU:n maaperälle. Presidentti Medvedevin mukaan hanke parantaa EU:n energiaturvallisuutta. Vaikka Gazpromilla on nyt vaihtoehtoinen kuljetusreitti, joka ohittaa Ukrainan ja Valko-Venäjän, se ei yhtiön varatoimitusjohtaja Aleksandr Medvedevin mukaan silti aio vähentää kaasun kauttakulkua Valko-Venäjän kautta EU-maihin. Nord Stream -putken kapasiteetti on 27,5 miljardia kuutiometriä.

Gazprom joutuu alistumaan siirtohinnoittelun valvontaan. Hallitus on hylännyt Gazpromin pääjohtaja Millerin pääministeri Putinille osoittaman anomuksen poikkeuskohtelusta kaasun siirtohinnoittelussa. Ensi vuonna voimaan tuleva siirtohinnoittelulaki koskee näin myös Gazpromia. Millerin mukaan lisääntyvä kontrolli siirtohinnoittelussa saattaa vaikeuttaa merkittävästi Gazpromin investointihankkeita ja nostaa kotimaista kaasunhintaa. Gazpromin myyntivoitot kaasunviennistä ovat arviolta 130 dollaria 1000 kuutiometriltä kuin kotimaan myynnistä hinta on 30 dollaria 1000 kuutiometriltä.

Metsä- ja maatalous

1. varapääministeri Viktor Zubkov: ”Vuonna 2012 Venäjä valmis tuottamaan puolet tarvitsemastaan päällystetystä paperista”. Zubkov kertoi hallituksen puheenjohtajiston kokouksessa 3.11., että muutama tehdas on jo valmistanut päällystetyn paperin koe-eriä. Lisäksi tänä vuonna käynnistyy vielä viisi metsäteollisuuden tuotantolaitosta, jotka ovat teollisuus- ja kauppaministeriön metsäsektorin prioriteetti-investointilistalla. Kaikkiaan listalla on noin 100 prioriteetti-investointihanketta ja investoinnit niihin ovat 10,7 miljardia euroa. Vuodesta 2008 lähtien prioriteetti-investointihankkeita on toteutettu noin 4 miljardin euron arvosta.

Kaman sellu- ja paperitehdas tuotti ensimmäisen erän päällystettyä paperia Venäjällä. ZAO *Investlesprom* -konserniin kuuluva Kaman tehdas Permin alueella Volgan federaatiopiirissä alkaa tuottaa 86 000 tonnia kevyesti päällystettyä paperia vuodessa. Paperi valmistetaan ainutlaatuisella teknologialla koivusta tuotetusta puolivalmisteesta. Tuotteella on tarkoitus korvata osa tuonnista Euroopasta ja Aasiasta. Ensimmäiset paperirullat on lähetetty asiakkaille marraskuun alussa.

Metsäsektorin pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa halutaan tukea. Varapääministeri Viktor Zubkov tukee ajatusta, että pienille ja keskisuurille yrityksille alueilla varattaisiin tietty määrä hakkuualueita huutokaupattavaksi. Lainsäädäntöön oltaisiin Zubkovin mukaan tekemässä tarvittavat muutokset. Vuonna 2010 pienyritykset hakkasivat vain viisi prosenttia hakkuista, kun Zubkovin mukaan ulkomaisen kokemuksen mukaan suurten ja pienten yritysten yhteistyö on metsäsektorilla suotavaa ja jopa tehokasta. Pienten hakkuuyritysten määrä on vähentynyt viimeisen kolmen vuoden aikana 800:lla. Pari vuotta sitten metsälain muutoksessa pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä poistui oikeus hakkuupalstojen hankkimiseen huutokaupoissa.

John Deere avasi koulutuskeskuksen Domodedovossa. Moskovan lähellä Domodedovossa huhtikuussa 2010 avatun John Deeren tuotanto- ja varaosakeskuksen yhteyteen on avattu teknisten asiantuntijoiden koulutuskeskus. Kerrallaan siinä voi opiskella 60 henkilöä. Koulutuskeskus keskittyy jälleenmyyjien teknisten asiantuntijoiden ja myyjien, jälleenmyyntiverkoston johtajien sekä Deeren

asiakkaiden ja oman henkilöstön koulutukseen. Keskuksessa saa koulutusta Venäjällä ja IVY-maissa myytävien John Deeren maatalous-, puutarha-, rakennus- ja metsäkoneiden käyttöön ja huoltoon.

Maanviljelijöiden maanostoa tuetaan ensi vuonna 33 miljoonalla eurolla. Maatalousministeri Jelena Skrynnikin mukaan federaation budjetista katetaan 50 % kustannuksista, jotka aiheutuvat maanviljelijöiden käyttämien maatalousmaiden siirtämisestä yksityisomistukseen (ml. niiden rekisteröinti). Tänä vuonna tähän tarkoitukseen myönnetään vajaa kolme miljoonaa euroa, ensi vuonna yli kymmenkertainen määrä. Lisäksi maatalousministeriö on tehnyt hallitukselle esityksen valtion tuesta maataloustuottajille poltto- ja voiteluaineiden ostamiseksi vuonna 2012. Valtion tuen turvin maataloustuottajat ovat saaneet tänä vuonna 30 %:n alennuksen poltto- ja voiteluaineista. Tuet vahvistuvat, jos duuma hyväksyy budjetin marraskuussa.

Kotimaisia elintarvikkeita pyritään saamaan kauppaketjujen hyllyille entistä enemmän.

Maatalousministeri Jelena Skrynnikin johdolla pidetyssä alan toimijoiden kokouksessa tätä pidettiin koko maataloussektorin kehittämisen elinehtona. Tällä hetkellä yli puolet elintarvikkeista myydään suurten kauppaketjujen kautta, miljoonakaupungeissa niiden osuus on jopa 80 %. Maatalousministeriön tuella toteutetaan myös ”Osta venäläistä” -ohjelmaa. Skrynnikin mukaan Venäjän on jo saavuttanut maatalouden 2013-2020 kehittämisohjelmassa asetetut elintarviketurvallisuuskoktriinin tavoitteet tiettyjen tuotteiden osalta, mm. viljan, perunan ja auringonkukkaöljyn suhteen. Kahden vuoden sisällä myös siipikarjan- ja sianlihan suhteen ollaan ministeriön arvion mukaan omavaraisia.

Tulliliiton alueelle ollaan hyväksymässä ensi vuonna uutta teknistä ohjesääntöä lihatuotteille.

Ohjesäännössä määritellään mm. se, että härän tai minkä tahansa leikkeen pakkauksessa on oltava merkintä, onko se pakastettu vai jäähdytetty tuote. Lisäksi pakkauksessa tulee olla merkintä veden määrästä lihatuotteessa. Tekninen ohjesäännön luonnos on julkaistu Venäjän talouskehitysministeriön sivuilla. Vuoden loppuun asti sitä työstetään tulliliiton jäsenmaista saatujen suositusten pohjalta. Yritykset saavat 1–1,5 vuotta aikaa sopeuttaa toimintansa ohjesäännön vaatimuksiin. Venäjän eläinlääkintä- ja kasvinterveyslaitoksen mukaan uusi ohjesääntö edistää Venäjän eläinlääkintä- ja hygieniavaatimusten vastaavuutta Euroopan unionin lainsäädännön kanssa ja edesauttaa siipikarjan- ja sianlihan viennin käynnistämistä ulkomaille.

Ulkomaankauppa

Tuonti IVY-maiden ulkopuolelta kasvoi syyskuussa 17 %, tammi–syyskuussa peräti 38 %. Venäjän tullitilastojen mukaan tuonnin kasvu hidastui syyskuussa, mutta ylitti edellisvuoden tason 17 %:lla. Syyskuussa väheni erityisesti koneiden tuonti, kulutustavaroiden ja elintarvikkeiden tuonti pysyi edellisen kuukauden tasolla. Syyskuussa IVY-maiden ulkopuolelta tuodun tavaran arvo oli 22 miljardia dollaria, koko kauden eli tammi–syyskuun tuonnin arvo oli 188 miljardia dollaria. IVY-maiden osuus Venäjän ulkomaan kaupasta on noin 15 % ja IVY-maiden ulkopuolisen kaupan osuus noin 85 %.

IVY-alueen kaupan esteitä vähennetään. Venäjä pyrkii poistamaan IVY-maiden välisen kaupan teknisiä esteitä. Se on ehdottanut IVY-maille, että koko entisen Neuvostoliiton alueella otettaisiin käyttöön tulliliiton jäsenmaiden kehittämä teknisen sääntelyn järjestelmä. Sopimuksen allekirjoittajamaat saisivat oikeuden merkitä tuotteensa euraasialaisella vastaavuusmerkinnällä EAC (vastaa eurooppalaista CE merkintää). Tämä vapauttaisi tavaran uudesta sertifiointista, kun se viedään tulliliiton alueelle, muihin IVY-maihin ja jatkossa EU-maihin. Tavoitteena on allekirjoittaa sopimus vuoden loppuun mennessä. Tulliliiton teknisen sääntelyn järjestelmä astuu voimaan suoraan ilman kansallisen lainsäädännön muutoksia ja on siksi Venäjän mukaan kätevämpi kuin eurodirektiivit, jotka on saatettava erikseen voimaan.

Tulli-asiat ja tulliliitto

Valtuutetun taloudellisen toimijan (AEO) statusta voi kohta hakea. Venäjän federaation tullilaitoksen sivuille antikorruptio- ja riippumatonta asiantuntijatarkastusta varten sijoitettu määräys AEO-rekisterin ylläpitoa koskevasta hallinnollisesta ohjesäännöstä on lähetetty Venäjän oikeusministeriöön valtiollista rekisteröintiä varten. Tullilaitos voi ottaa ulkomaankauppayrityksiltä vastaan anomuksia AEO-rekisteriin pääsemiseksi sen jälkeen kun määräys on vahvistettu ja 30 päivää sen julkaisemisen jälkeen. Kaikki vaatimukset ja ehdot rekisteriin pääsemiseksi samoin kuin hakemuksessa edellytettävät tiedot ja liiteasiakirjat on esitetty tulliliiton tullikoodeksissa ja Venäjän federaation tullisääntelylaissa.

Tullin sähköisen ilmoittamisen pitäisi toimia vuodenvaihteesta. Federaation tullilaitos (FTL) uskoo saavansa kuluvaan vuoden loppuun mennessä valmiiksi ja käyttöön ”sähköinen ilmoittaminen” -ohjelmat. Tämä mahdollistaa ulkomaankauppayrityksille ilmoittamiseen liittyvien tietojen antamisen tullille sähköisessä muodossa ja sähköistä allekirjoitusta käyttäen. Myös siirtymistä virastojen väliseen valtiollisten palvelujen tarjoamista koskevaan yhteistyöhön ollaan saattamassa päätökseen. Kuluvaan vuoden lokakuun 1. päivästä lähtien yritysten on jo ollut mahdollista saada useita tullilaitoksen tarjoamia valtiollisia palveluja sitä mukaa kuin federaation laissa No 210-F3 ”Valtiollisten ja kunnallisten palvelujen tarjoamisen järjestämisestä” on säädetty. Tämä helpottaa merkittävästi asiakirjapakettien ja tietojen keräämistä.

Delovaja Rossija huolissaan tulliliitosta. Keskisuuren liike-elämän järjestön johtaja *Boris Titov* kirjoittaa *Izvestijassa*, että Putinin suunnitelma Euraasian liitosta asettaa Venäjälle suuria haasteita. Kilpailuasetelma Kazakstanin kanssa on epäedullinen: Venäjällä verotus on 40 % ankarampi, työnantajamaksut ovat 30 % palkkasummasta, kun taas naapurimaassa ne ovat vain 11 %. Kazakstan houkuttelee tehokkaasti investointeja, ja korruptiota on vähemmän. Venäjän pitäisi vähentää ja parantaa sääntelyä, painottaa kulutuksen verotusta tuotantoverojen sijaan ja alentaa luonnollisten monopolien hinnoittelua. Muuten maa ei pärjää kilpailussa Kazakstanin kanssa, jonne Kiinakin siirtää tuotantoa vietäväksi Venäjälle tullitta. Valko-Venäjältä *Titov* ei ole huolissaan – sieltä sijoittajat pakenevat vielä innokkaammin kuin Venäjältä, ja taantunutta maata kiinnostavat vain halvat raaka-aineet ja energia.

Euraasian talousalueen toimielimiä muodostetaan. Lehtitietojen mukaan näyttää siltä, että nykyinen tulliliiton komissio lakkautetaan ensi kesään mennessä. Sen puheenjohtajalle *Sergei Glazjeville* ei uusia tehtäviä välttämättä löydy. Vahvin ehdokas alueellisen yhdentymisen johtohahmoksi on nykyinen teollisuus- ja kauppaministeri *Viktor Hristenko*. Venäjän, Kazakstanin ja Valko-Venäjän johtajien odotetaan päättävän marraskuun kuluessa Euraasian talouskomission perustamisesta, ja maat nimittävät uuteen toimielimeen kukin kolme ”komissaaria”.

Presidentti kritisoi tullilaitoksen toimintaa. Presidentti *Dmitri Medvedev* tapasi lokakuussa nuoria tiedemiehiä, yrittäjiä ja innovaattoreita. Hän totesi tapaamisessa, että Venäjän tullin toimintatapaan pitää saada radikaaleja muutoksia. Ne toimenpiteet, joihin on ryhdytty, ml. laki Venäjän federaation tullisääntelystä, eivät ole johtaneet toivottuun tulokseen. Tullimenettelyt eivät ole yksinkertaistuneet riittävästi. Kuultuaan kokousedustajien esimerkkejä tullilaitoksen toimintatavoista *Medvedev* tunnusti, että keskustelu tullista herättää hänessä usein toiveen heittää mikrofonin seinään ”koska mitä tahansa teet, kaikki kääntyy päinvastaiseksi”. Tullissa esitetään usein ehdottoman typeriä vaatimuksia, jotka näyttävät meidät kaikki idioottimaisessa valossa.

Kritiikkiä myös tullilaitoksen kehitysohjelman toteuttamiselle. Pietarissa oli lokakuussa *Kommersant* ja *Delovaja Rossija* -lehtien järjestämä konferenssi ”Tulliin liittyvä liiketoiminta Luoteis-Venäjällä. Kehitysvektori”. Konferenssissa federaation antimonopolilaitoksen, talouskehitysministeriön ja elinkeinoelämän edustajat kritisoivat voimakkaasti tapaa, jolla FTL on toteuttanut kehitysohjelmaansa. Alueen liikenne- ja logistiikkayritysten esittämä arvostelu kohdistui ensinnäkin tehtyjen investointien arvon laskemiseen. Toiseksi kiinnitettiin huomiota siihen, että kehitysohjelma on nostanut voimakkaasti kuljetus- ja logistiikkakustannuksia. Yritysten kantaa asettui tukemaan antimonopolilaitoksen edustaja. Hänen mukaansa FTL:n kehitysohjelman toteuttamistavoissa on selviä merkkejä antimonopolilainsäädännön rikkomisesta.